

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ח

פרשת פקודי

א. הרמב"ם

פרק לח' פסוק י': "וכל חכם לב בכס"

חכמה בעברית הוא שנאמר על השגת האמתיות אשר תכלית השגתו ית'.
ואפשר שיהא ענין חכמה בעברית מורה על העצה והפעלת המחשבה,
בין שהיתה אותה העצה והתחבולה בהשגת מעלות הגיוניות או בהשגת
מעלות מדותיות, או בהשגת אומנות מעשית או ברעות ומגרעות.

מ"ג ג, נ"ד

1. לכאורה מה הפציה כאן המצריכה כאור?

2. מהי מטרת החכמה לצאת הרמב"ם?

3. לצאת כרסנו החכמה היא הפצלת המחשפה לכמה אפשרויות, מה הן?

* * *

ב. האברבנאל

פרק לח' פסוק כא':

אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו' עד ויעש את האפור [שמות לח, כא - לט, א].

לא הוצרכה תורה לעשות חשבון ומנין ממה שעלתה הנדבה שהרימו בני ישראל למלאכת המשכן, וכמה מהדברים אשר נדבו נכנסו במלאכה ההיא, כדי לדעת אם נותרה מהנדבה אחרי השלמת המלאכה מעט או הרבה, או מה נעשה ממנו. כי הנה לא יחשבוה את האנשים העושים במלאכה, ולא ניתנה להם הנדבה במשקל ובמשורה, כי באמונה הם עושים¹. ומשה היה מאמין לדבריהם. כי הם משלהם נדבו גם כן, ואיך יקחו ויגנבו מתרומת ה' כסף או זהב. אבל בא הכתוב להודיע, שעם היות שהעבירו קול במחנה: "איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא" (לעיל לו, ו), הנה עם כל זה לא חסר דבר מהצריך למלאכה, וכמו שאמר שם (שם שם, ז): "והמלאכה היתה רים... והותר". ולכך, אחרי שזכר מלאכת המשכן וכליו, הודיע הכתוב מנין המשקל מה שנעשה במשכן מזהב וכסף ונחשת. ללמדנו שלא חסר דבר, ושהיתה הנדבה דבר גדול ועצום כיד אלהיהם הטובה, והיו האומנים שלומי אמוני בני ישראל במעשיהם. וזהו אמרו: "אלה פקודי המשכן", רוצה לומר: מניני הכלים והדברים שזכרו למעלה בסדר "ויקהל", כי הם פקודי המשכן שנצטוו ונפקדו על פי משה. ובעבור שיריעות האהל נקראים משכן, כמו שנאמר (לעיל כו, א): "ואת המשכן תעשה עשו יריעות", והוצרך³ לפרש ולומר כאן: "משכן העדות". כי בעבור היות ארון העדות בקדש הקדשים, היה נקרא הבית כלו: "משכן העדות".

כא
תשובה לשאלה
הראשונה

פקודי

אלות

1. על איזה אלה פלא נאלצה כאן מנסה פרשנו להשיב?
2. מהי הוכחתו הפסיכולוגית לכך שהצוים מאלאכה היו נאמנים?
3. למה הצבירו קול באחנה להפסיק לתרום?
4. למה אחר כך נכתב בדיוק מה עלו ככל השקצ שהביאו נדבה?
5. למה "משכן הצדות"?

* * *

ג. רש"ד הירש .

פרק לח' פסוקים כד'-לא': (כד-לא) כל-הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש — מקרא זה מקוטע

לכאורה, שהרי חיבת ויהי הבאה אחריו פותחת משפט שלם חדש. בעקבות הפירוש והג' של פסוק כא, שלפיו נמסר כאן חשבון הנדבות ופירוט השימוש שנעשה בהן, אפשר לבאר את הדבר כך: לעיל לו, ו כבר צויינה עבודת האיסוף וההובלה של הנדבות כ"עשיית מלאכה"; לפי זה יתכן לפרש "כל-הזהב העשוי למלאכה" — כל הזהב שנאסף לצורך המלאכה — היה "בכל מלאכת הקדש", כלומר נבלע כולו במלאכת הקדש, נוצל כולו.

אולם נראה שפירוש "הקדש" מתייחד כאן לאוהל-מועד, בניגוד לחצר; וכן מחזור הדבר מפסוק כז: אדני הקדש המזוכרים בו מורים בבירור רק על אדני אוהל-מועד, בניגוד אל אדני החצר שהיו מנחשת. לפי זה נראה שהכתוב רומז כאן על סדר העדיפות הרעיונית של תחומי המקדש בהתאם לחומרי המתכת שבאו לכלל שימוש. תחילה הוא מצייץ במושג "פקודי המשכן" את כל המלאכה העשויה — כחלקים שווי-חשיבות של "משכן העדות". עם זאת הוא מאפיין אותם עתה בדירוגם הרעיוני: כל הזהב בא לכלל שימוש רק בקודש; הכסף — באדני הקודש ובראשי עמודי החצר, ויהם וחישוקיהם; הנחושת — באדני החצר ובכליה.

הרי זו השלכת כל המקדש

כולו בדירוג משולש (ראה פי' לעיל עמ' שנו). מכאן אפשר להבין, מדוע הכתוב מפרט את השימוש לגבי הכסף והנחושת, אך לגבי הזהב חסר פירוט כזה. לגבי הזהב דיו בציון "בכל מלאכת הקדש" שהרי מחוץ לקודש לא נעשה שימוש בזהב. אולם הכסף לא נתייחד לתחום מסוים, אלא נתגלמה בו דרגת-הביניים שציינה את המעבר בין החצר והקודש — את רום מעלת התכלית של החצר ואת מסד היסוד של הקודש. וגם השימוש שנעשה בנחושת לא ניתן לצייץ בפשטות על-ידי החצר, שהרי אדני פתח אוהל מועד, וכן יתדת המשכן, היו עשויים נחושת (עי' פי' לעיל כו, לו). יתר על כן, אף הכיור, שהיה שייך לתחום החצר, לא היה עשוי נחושת התנופה, אלא עוצב במיוחד מ"מראות הצובאות" של הנשים.

לא מוזכר כלל חשבון הכסף שהובא בנדבה, משום שלא נעשה בו שום שימוש של חובה בבנין המשכן. יש לשער שממנו נעשו כלי שרת ומזרקות למזבח העולה, שלא היו חייבים להיעשות אלא נחושת (לעיל כו, ג), אך מותר היה לעשותם גם כסף (רמב"ם, הלי בית הבחירה פ"א ה"ט).

אלות

1. על איזה קושי אפשרי צונה פרשנו קטע הראשון?
2. פרשנו אוסיף ומסביר את השימוש לפי צרכ ושווי החומרים, מה הרציון בכך?
3. למה הלה פלא היה צריך פירוט?
4. הכסף שמה לכמה מטרות, מה הן ולמה פלא מוזכר החשבון בציון?
5. כמה שונה הכיור מכל שאר הכלים?

* * *

ד. אבן-עזרא .

פרק לט' פסוק א':

לט א מגדי שרד. הם הנזכרים בפרשת במדבר סיני¹, כי צוה השם שיכסו הארון בפרכת בעבור כבודו, ועל הפרוכת כסוי עור תחש, ועל זה הכסוי בגד כליל תכלת. ועל דרך הסברה, כי התכלת בעבור הארון. אם היה האויר זך, ואם ירד גשם, יסירהו ויעמוד עליו כסוי עור תחש. ועל שלחן הפנים בגד תכלת, ובגד תולעת שני, ולמעלה כסוי עור תחש. ובגד תכלת על המנורה ועל מזבח הזהב. וארגמן על מזבח העולה. ועל הכל עור תחש. ואחר שהזכיר בגדי שרד, הזכיר בגדי הקדש שהם לאהרן, שהוא הכהן הגדול, והחל לפרש אותם.

אלות

1. מה הם "בגדי השרד" לדעתו?
2. איך היה הכיסוי על כל הכלים?
3. מה קרה בעת שם?
4. מה הם "בגדי הקדש"?

* * *

[לד] וַיִּכַּם הָעֵנָן אֶת אֱהֹל מוֹעֵד וּכְבוֹד ה' מָלָא אֶת הַמִּשְׁכָּן. נִרְאָה מִזֶּה שְׂכֹבֹד ה' אֵינוֹ הָעֵנָן, אֲלֵא שְׂהֵאֵשׁ וְהָאוֹר דִּהְיִנוּ כְבוֹד ה' הָיָה נִרְאָה מִתּוֹךְ הָעֵנָן, כִּי זוּלַת הָעֵנָן לֹא הָיָה אֶפְשָׁרִי לְהִסְתַּפֵּל בּוֹ, כִּי בְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יוּכַל הָאָדָם לְהִסְתַּפֵּל, קָל וְחֹמֶר בְּאוֹר זֶהר שְׂכִינָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַל כֵּן הָיָה הָאוֹר הַקָּדוֹשׁ הַהוּא תָמִיד נִרְאָה מִתּוֹךְ הָעֵנָן. וּכְשֶׁהוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן נִבְדְּלוּ זֶה מִזֶּה, כִּי הָאוֹר הֶאֱלִהִי הָיָה נִפְנָס לְתוֹךְ הַמִּשְׁכָּן, כִּי שֵׁם מְקוֹם קִדְשָׁתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְהָעֵנָן נִשְׁאָר מִבְּחוּץ. וְזֶהוּ שְׂאָמַר סוּף פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים: "וַיִּשְׁכֵּן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי וַיִּכַּסֶּהוּ הָעֵנָן שֶׁשֶׁת יָמִים" (שְׁמוֹת כד, טז), וְרָצָה לֹדַמַר: הָעֵנָן פָּסָה אֶת כְּבוֹד ה' כְּדִי שְׂיִוָּכְלוּ לְרִאוֹת הַכְּבוֹד הַהוּא, כְּמוֹ שְׂכְּתוּב שָׁם: "וַיִּמְרָאָה כְּבוֹד ה' כְּאֵשׁ אֲכָלַת בְּרֹאשׁ

הַהַר לְעֵינַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", כִּי עַל זֶה הָאָפֶן יְכַלּוּ לְרִאוֹת הַכְּבוֹד. וְלִכְךָ אָמַר כָּאן: "וְלֹא יִכַּל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל אֱהֹל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וּכְבוֹד ה' מָלָא אֶת הַמִּשְׁכָּן", כִּי אֵלּוּ הָיָה כְבוֹד ה' מְעַרְב עִם הָעֵנָן הָיָה יְכוּל לְבֹא שָׁמָּה, כְּמוֹ שְׂנִאָמַר סוּף פְּרִשְׁת מִשְׁפָּטִים: "וַיִּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֵנָן", כִּי לְפִי שְׂאֵז הָיָה כְבוֹד ה' מְכַסֶּה בְּעֵנָן הָיָה אֶפְשָׁרִי לְמֹשֶׁה לְבֹא בְּתוֹךְ הָעֵנָן; אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׂנִבְדְּלוּ זֶה מִזֶּה, שְׂהָעֵנָן הָיָה מִבְּחוּץ וּכְבוֹד ה' הָיָה בְּלֹא עֵנָן תּוֹךְ אֱהֹל מוֹעֵד, עַל כֵּן הָיָה מִן הַנִּמְנָע לְמֹשֶׁה לְבֹא תוֹךְ אֱהֹל מוֹעֵד, מִשְׁמַע אֲבָל עַד הָאֱהֹל מוֹעֵד סְמוּךְ לוֹ מִמֶּשׁ הָיָה יְכוּל לְבֹא אֶף עַל פִּי שְׂשָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן, וְעַל פִּי דְבָרֵינוּ אֵלֶּה יִתְרַצוּ הַרְבֵּה סְפָקוֹת בְּעֵנָן זֶה אֲשֶׁר נִתְעוֹרְרוּ עֲלֵיהֶם הַמְּפָרְשִׁים.

תשובות:

1. למה חשוב לו להדגיש שכבוד השם אינו הצניין?
2. איך בכל זאת נראה כבוד השם?
3. מה משה היה יכול לראות ומה עם נאנצ אמנו?
4. בצצט מהי הבציה בציה מנסים המפרשים לצנות ומהי תשובת פרשנו?

* * *